

Пета национална конференция „Актуални въпроси на застраховането и осигуряването“ - Свищов 2006

Пламен Хинков, член на УС на „Дженерали България Холдинг“
и на Комитета по инвестиции и финансов риск към Groupe Consultatif

ПРОЕКТЪТ SOLVENCY II - ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО И ВЪЗМОЖНОСТИ

● Ефективна система за оценка на риска и надзор върху управлението на капитала

„Успешните корпоративни мениджъри използват управлението на риска едновременно като щит и меч.“

John S. Hunkin, CEO, Canadian Imperial Bank of Commerce

(Продължава от бр. 17)

Във всеки един риск са дефинирани възможните провалявания, които той може да има. Например за пазарния риск са отразени: лихвен риск, валутен риск, риск, свързан с притежаваните ценни книги, риск, свързан с притежаваното имущество, както и възможните отклонения +/-, изразени чрез количествени показатели. За подписваческия риск в живото-застраховането се отчитат рисковете, свързани със смъртността /mortality risk/, увеличаване на продължителността на живота /longevity risk/, заболяемостта /morbidity risk/, загуба на работоспособност /disability risk/, прекратяване на договори /lapse risk/, риск, свързан с увеличаване на разходите /expenses risk/.

На база на конкретните данни за всяка компания се определя MCR и SCR чрез сумиране на резултатите, получени за всеки един от рисковете, в зависимост от рисковите фактори и рисковата експозиция, и изчислената стойност се сравнява с необходимата платежоспособност в съответствие със Solvency I.

Целта на регулациите в този стълб е да се постигне достатъчен превес на капитала, с който разполагат застрахователните фирми, така че вероятността той да не достигне за покриване на възникналите задължения през следващите 12 месеца да бъде по-малка от 1/200 /0.5%. Постигането на тази цел може да се осъществи чрез прецизна оценка на активите, задълженията и рисковете, на които те са изложени.

Реалната оценка на активите на компанията е изключително важна от гледна точка на защита на интересите на застрахованите лица. Ако активите не съответстват на пазара, има опасност от това неустановени намалявания на стойността на активите да бъдат пропуснати като временни и по този начин да не бъдат забелязани, а това поставя застрахованите лица пред потенциален риск. Или обратното, ако скритото увеличение на активите бъде пропуснато, това може да доведе до недостатъчно разпределение на печалбата или до допълнително натоварване с премия на застрахованите лица. По същия начин, ако задълженията са формирани, като се използват условни маржове на печалбата, съществува риск те да бъдат недостатъчни или в по-голямо количество за конкретната цел; така застрахованото лице се поставя в риск или се натоварва с допълнителни разходи.

Също толкова важно е компанията да може да оцени реалния размер на задълженията. Основният елемент на задълженията са техническите резерви. Целите на техническите резерви и на SCR са свързани, но в същото време и различни. SCR поема неочакваните удари и загуби. Именно поради това целта на Стълб I за SCR е да остави по-малко от 1/200 вероятност капиталът да бъде недостатъчен през следващите 12 месеца. Целта на техническите резерви е да защитят застрахованите лица, даже и ако целият капитал е използван, т. е. и ако загубата при горната вероятност върже всичко е настъпила. За да постигнат своята цел, техническите резерви следва да включат достатъчен марж /risk margin/ над най-добрата оценка /best estimate/ на задълженията към застрахованото лице, като по този

начин привлича инвеститорите, или да рекапитализират фирмата до нивото на SCR, или, където това е възможно, да прехвърлят задълженията на друга застрахователна компания, капитализирана поне до нивото на SCR. Следователно маржът представлява цената, която трябва да се плати за придобиване отново на капитал, равен на размера на SCR, и следователно е необходимо да бъде формиран като равен на цената на този капитал.

Има и алтернативно виждане, според което при събитие с вероятност 1/200, водещо към загуба на капитал, целта на маржа в техническите резерви е да поддържа задълженията без рекапитализация. Поддръжниците на това виждане често спорят за процентния подход при определянето на техническите резерви, т. е. техническите резерви се определят в размер на 75% или дори на 90% от вероятностното разпределение на исковите. Но това представлява вероятност 1/10 или дори 1/4, че исковите няма да бъдат платени. Обратно, рекапитализация до нивото на SCR възстановява сигурността до вероятността 1/200. Маржовете, определени на нивото на цената на рекапитализация, не са тясно свързани с маржовете, определени при фиксиран процент. В частност, маржове при 75% много често са по-ниски или по-високи, отколкото цената на рекапитализация, като по този начин застрахованите лица са недостатъчно защитени или са им налагани допълнителни разходи.

По отношение на пазарната оценка на задълженията и по-специално пазарната оценка на техническите резерви, често срещано възражение е, че няма ликвиден вторичен пазар за застрахователните пасиви, от който да бъдат извлечени пазарни цени. Това, разбира се, е вярно само отчасти - както съществуват капиталови пазари за финансовите рискове, така съществуват и презастрахователни и растящ брой рискови пазари за застрахователни рискове. Методът „цена на капитала“ разкрива обаче, че има незастраховаеми рискове, за които няма вторични пазари. За подобни рискове този метод търсене на несъществуващи пазари за вторичен трансфер, а чрез търсене на капиталовия пазар за осигуряване на ресурси за застрахователните компании. Всички застрахователни компании имат капитал и достъп до капиталовите пазари на ЕС за набиране на нов капитал. И както застрахователните компании имат капитал, то те имат и цена на капитала. Пазарната приемлива цена за незастраховаемите рискове представлява цената на капитала, необходим за покриване на тези рискове.

Друго възражение срещу подхода, базиран на цената на капитала, е, че е твърде сложен в сравнение с процентния подход. Процентният подход изисква или комплексно стохастично моделиране, или използва груби методи за оценка. Грубият метод просто предполага, без да се базира на информация за конкретната фирма, че разпределението на нейните икове се базира на предварително избран модел. По този начин процентният метод постига само простота относно риска на нейния Стълб II ще се припокриват значително. Има обаче и важни различия между тези два стълба. Оценка на Стълб II трябва да представя вижданията на компанията за нейните капиталови нужди, базирани на анализа на

модел за определяне на техните SCR. Простият метод се използва от застрахователните компании, които използват стандартната формула за определяне на техните SCR. Простият метод е производно само на три цифри - процентния дял на цената на капитала, сумата на SCR и срока, през който SCR капиталът е необходимо да бъде поддържан. Процентният дял на цената на капитала може да се намери, като се прегледа емитираният капитал на самата фирма или на други подобни фирми. Срокът, през който SCR капиталът трябва да бъде поддържан, е изчисление, подобно на претегления среден срок на исковите. Този прост метод за цената на капитала в противовес на простия или груб метод за процентния подход не се нуждае от включването на условни интуитивни предположения, както вероятностното разпределение на исковите.

Първият стълб позволява на една регулирана компания да калкулира своя SCR, като използва или стандартната формула, или вътрешен модел. И двата подхода - вътрешният модел и даже в някаква степен стандартната формула, позволяват създаването на един принципно базиран модел. Solvency II вече заявява целта, която вътрешният модел трябва да постигне. Той го прави посредством вероятността за неплатежоспособност на определен процент (1 на 200 или 0.5%) за определен период (1 година), като платежоспособността е определена като активи поне равни на пасивите и двете определени по начина, който вече бе коментиран. Solvency II няма да поставя правила, що се отнася до подробната структура на вътрешния модел. Вътрешният модел трябва да бъде вътрешен модел с решения за съответната структура, взети от ръководството на компанията и по начин, който е в съответствие с начина, по който те управляват рисковете на компанията.

Ролята на надзорния орган не е да изгражда вътрешния модел на компанията. Ролята на надзорния орган е да преглежда, т. е. да тества и подлага на изпитание направения от компанията избор.

СТЪЛБ II

Развитието на Стълб II предполага, че, както при директивата за капиталовите изисквания пред банките /Basel I/ II/, той трябва да има два аспекта: -застрахователната компания трябва да разполага със стабилни и ефективни стратегии и процеси за оценка и управление на рисковете, на които е подложена, и да поддържа адекватен на тях собствен капитал;

-тези стратегии и процеси трябва да могат да бъдат проверявани от надзорните органи чрез съответните тестове. В тази посока Solvency II ще се стреми да създаде условия за прозрачност в действията на регулаторните органи.

Отправната точка за всички компании трябва да бъде осъществяването на тяхна индивидуална оценка на риска и капитала. Когато при Стълб I една компания използва или вътрешен модел, или стрес и сценарий подход със стандартна формула, изчисляването на Стълб I за компанията и оценката на нейния Стълб II ще се припокриват значително. Има обаче и важни различия между тези два стълба. Оценка на Стълб II трябва да представя вижданията на компанията за нейните капиталови нужди, базирани на анализа на

всички рискове, на които е изложена, и вземане под внимание на всяко разумно смекчаващо управленско действие.

Изискването всички компании да извършват индивидуална оценка на риска и капитала при Стълб II ще има ролята на мощно средство за подхранване, насърчаване и награждаване, както и ще спомогне да се въведат подобри и по-изчерпателни практики за управление на риска в компанията. Това на свой ред ще доведе до по-добра оценка и разбиране на реалния капитал, необходим на компанията, за да посрещнат съществуващите пред тях рискове. За компанията, които използват стандартната формула, оценката ще трябва да включва също и степента, до която тя адекватно определя размера на капитала, необходим за рисковете на конкретната компания, включително вътрешен контрол, системи за управление на риска и управление на компанията. При компанията, които използват вътрешен модел, оценката ще трябва да вземе под внимание и рисковете на контрола и модела и да демонстрира степента, до която количествените модели адекватно отговарят на реално необходимия капитал.

С оглед на оценка на устойчивостта на компанията следва да бъдат приложени различни стрес-тестове или симулации, които имат за цел да определят отражението на значителни промени в рисковите фактори върху финансовата стабилност на застрахователните компании. В тази посока ще бъдат приложени еднофакторни и многофакторни модели;

ТЕСТ ЗА ЧУВСТВИТЕЛНОСТ - оценка на влиянието на неблагоприятно развитие на отделен рисков фактор;

АНАЛИЗ НА СЦЕНАРИЙ - едноразмерно действие на няколко рискови фактора. Подобни неблагоприятни промени биха могли да бъдат:

ЦЕННИ КНИЖКА /АКЦИИ И ОБЛИГАЦИИ/ - 10% до 25% спад на фондовите пазари;

ЛИХВА - издигане/спадане на лихвените нива с 20% спрямо дългосрочни ДЦК;

НЕДВИЖИМИ ИМОТИ - 10% - 20% спад в стойността;

КРЕДИТ - 100% нарастване на кредитния марж.

Надзорните органи би трябвало да търсят отговори на три ключови въпроса, отнасящи се до теста за използване на качествени и количествени стандарти.

ТЕСТ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ: интегрирани ли са вътрешните системи за оценка на риска на компанията в техните ежедневни процеси по управление на

флукуации? Дали корелационните предположения са потвърдени, като се използват съответните количествени и качествени техники?

Прегледът на надзора по Стълб II има две цели: да се увери, че компанията се управлява добре и отговаря на стандартите за адекватно управление на риска, и да се увери, че компанията е капитализирана в достатъчна степен. Ако в резултат на прегледа на надзора регулаторният орган препоръча на компанията, че тя трябва да притежава повече или по-качествен капитал, нужно е да се извърши допълване на капитала - и това ще бъде коригираният SCR. Допълнителният капитал не винаги е най-добрият и най-подходящият отговор на проблемите, отчетени при прегледа на надзора. В частност, неадекватните стандарти за управление на риска на една застрахователна компания, установени при прегледа на надзора, трябва да бъдат коригирани от компанията.

В тази посока бъдещите надзорни практики би следвало да се основават на различни индикатори за предупреждение:

Количествени предупредителни индикатори;

Ниско ниво на капитала в съответствие с профила на риска;

Бърз растеж;

Високи разходи и ниска печалба;

Бързо нарастване на застрахователните резерви;

Драматично намаляване на застрахователните резерви;

Концентрация на инвестициите;

Оплаквания от потребители или посредници;

Нов клас бизнес/източник на бизнес;

Качествени предупредителни индикатори;

Промяна в стратегията;

Необмислена подписваческа дейност /цена и процедура/;

Неспазване на препоръки и изисквания на надзорните органи;

Липса на сътрудничество с надзорните органи и закъснение при представяне на информация;

Лошо качество на представената информация;

Уязвимост към правни и финансови промени.

СТЪЛБ III

Целта на Стълб III е да подобри пазарната дисциплина на регулираните компании чрез изискването да предоставят публично ключова информация на участниците на пазара. От което следва, че при избора на информацията, която трябва да бъде избрана за публикуване по Стълб III, регулаторните органи ще се водят повече от реалните нужди на участниците на пазара, отколкото от техните собствени информационни нужди. Публичното разкриване на информация по Стълб III има по-различна цел от тази на индивидуалното отчитане на информацията пред регулаторните органи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Solvency II трябва да стимулира застрахователните фирми да използват модерни практики за управление на риска, подходящи за обема и характеристиките на техния бизнес, а тези, които използват, да възнагради за това. Детайлното проектиране на всеки един от трите стълба, както и разумното използване на резултатите от количествените оценки на ефекта, са насочени именно в посока на постигането на тази цел. Само по такъв начин надзорните институции ще могат да постигнат своите цели: да защитят интересите на держателите на полици и да поддържат достатъчно висока степен на стабилност и доверие в съответните застрахователни пазари. Очакванията са, че в следващите 5 години Solvency II ще доведе до сериозни промени във всички аспекти на застрахователния бизнес.